

PENSAMENT I CIÈNCIA ALS PAÏSOS CATALANS

Escrit per Octavi Planells

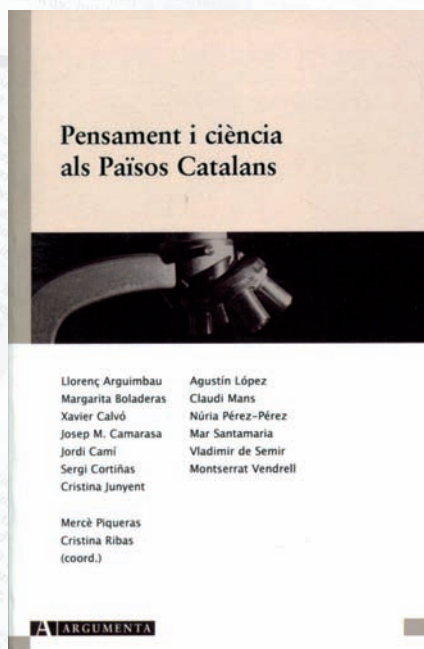
Com una d'aquelles històries de superació personal, el pensament científic i tecnològic als Països Catalans ha sobreviscut al llarg del segle passat fins a la situació en què ens trobem avui. L'avenç científicotecnològic, que es trobava a l'altura del d'altres països europeus a les primeres dècades del segle xx, fou estroncat amb la Guerra Civil i entrà en un període de latència que s'allargà les quatre dècades del franquisme.

Malgrat tot, noms com Ramon Margalef, Joan Oró, Lluís Antoni Santaló, Miquel Crusafont o el recentment desaparegut Antoni Prevosti feien, tant des de Catalunya com des de l'exili, importants contribucions en diverses disciplines. Noms, aquests i d'altres, que van ressonar en l'escena internacional en un moment en què el nostre país se sotmetia a l'aïllament i la repressió de les llibertats. Noms que, a més, van crear escola, van obrir les portes a nous camps de la recerca i van assentar els fonaments de nous centres i instituts catalans de recerca.

Després de la mort del dictador, succeí un període de recuperació accelerat que anà paral·lel a la restauració del sistema democràtic i l'obertura del país a l'exterior. Fou tal aquest procés de renaixement que, actualment, Catalunya ha aconseguit posicionar-se de nou en l'escenari científic internacional gràcies a la proliferació de centres de recerca, universitats i infraestructures —com el sincrotró ALBA— que abasten gairebé tots els camps de la ciència, i també gràcies a l'emergència de noms prestigiosos, deixebles d'aquell grup de pioners.

L'experiència ha demostrat, a més, la importància de crear nous centres, els quals, a més d'ampliar el nostre coneixement, actuen com a pols d'atracció de cervells estrangers i afavoreixen les col·laboracions i la consolidació dels grups de recerca dins l'excel·lència.

De tota manera, malgrat el ressorgiment de la ciència catalana durant les darreres dècades, encara queda molt per millorar. Per començar, queda pendent d'aconseguir l'equitat de gènere en el sistema català de ciència i tecnologia. Tot i que, indiscutiblement, les dones estan més ben representades en les professions científiques, segueixen sent una minoria les que ocupen càrrecs elevats en l'esfera de la direcció de centres de recerca o de la política científica.

Fitxa tècnica

Pensament i ciència als Països Catalans

Mercè Piqueras i Cristina Ribas (coord.)

El Cep i la Nansa (Vilanova i la Geltrú, 2011)

214 pàgines

D'altra banda, cada cop es fa més palesa la necessitat d'un canvi de model econòmic que aposti pel coneixement i la innovació en lloc del maó, el consum irracional, l'especulació i el malbaratament dels recursos naturals. L'Administració no troba cap altra mesura que les retallades per resoldre una depressió econòmica causada, precisament, per l'obsolescència d'aquest model. Cops de tisora que posen

traves al camí cap a la societat del coneixement i que, a més, que s'esdevenen en un context de canvi social i de valors, de desencís democràtic i d'auge de la cultura brossa, accelerat en conjunt per la revolució de les tecnologies de la informació i la comunicació. Per acabar-ho d'adobar, els cervells que avui destaquen al nostre país acaben fugint a l'estranger, en cerca de millors condicions de vida i facilitats per poder tirar endavant les seves carreres. Atesa la incursió creixent de la ciència i la tecnologia en el nostre dia a dia, ara més que mai les decisions amb rerefons científic figuren en les agendes polítiques i, per tant, socials, de manera que el posicionament davant molts aspectes controvertits són també en mans dels ciutadans.

Per aquests i altres motius, és imprescindible construir ponts entre la ciència, la tecnologia i la societat. En aquest sentit, la comunicació i la divulgació de la recerca constitueixen els pilars fonamentals d'aquests ponts; nexes estratègics, perquè la cultura científica arrela en la societat i es fomenti el pensament crític i raonat entre els ciutadans. Només així es podrà aplanar el camí cap a l'esmentada societat del coneixement.

Aquesta és la història que trobareu a *Pensament i ciència als Països Catalans*, una obra que repassa alguns —per bé que no tots— fets i protagonistes clau de la història recent de la recerca a les terres de parla catalana i que analitza i debat la situació en l'actual context sociopolític. Una història que ens arriba de la mà de tretze investigadors i comunicadors de renom, sota la coordinació de les biòlogues i comunicadores científiques Mercè Piqueras i Cristina Ribas. Un llibre molt recomanable per conèixer de prop el paper de la nostra ciència a la societat i la seva contribució al pensament comú. Una història de superació d'un desenllaç encara incert. |